

ies i coses

Quan surt sa revista
salt d'alegria.

Idò, jo no tant.

Es qüestió de
gusts.

SUMARI ooooooooooooooooooooo

- Per començar.....2
- Agost.....3
- Calendari d'aniversaris.....4
- Les plantes.....5
- Salut i pau.....6
- N'Stuart a la Xina.....7
- Decàleg del catalanoparlant.10
- Receptes per fer a casa.....11
- Ametles! ja hi tornam esser.12
- Calonge a la premsa.....14
- Som tots els que hi estam...16
- Els nostres carrers.....21
- Estic admirat.....23
- Passa-temps.....24

oo

n.º 8

Calonge. Agost

88

Pex Començar

HEM D'AGRAIR EL SUPORT ECONOMIC DE:

- _Perruqueria Sebastià Roca.
- _Imatge d'or.
- _Lampisteria Josep Alou Julia.
- _Fusteria Germans Vallbona.
- _Puput Mini Golf.
- _Joan de Sa Costeta.
- _Restaurant Bona Taula.
- _Pintures Jaume Capó.
- _Trastos

COL.LABORADORS((((((((((((((((((((((((((((((((

- Julia Mateo.
- Francesca Lladó.
- Stuart Magee.
- Baltasar Amengual.

Col.laboradors en la venda:

- Bar Nou, -Bar Telèfons -Bar Can
- bassol -Es Forn d'en Tià Maganet
- Can Polla -Llibreria Migjorn
- Can Company -----

CONSELL DE REDACCIÓ

Jaume Vallbona i Bennàssar
(de Na Blanca)
Margarida Adrover i Manresa
(de Can Polla)
Josep Estelrich i Vadell
(de Can Marínons)
Josep Adrover i Vallbona
(des Camp den Ventura)
Toni Vadell i Maimó
(des Clos)
Matiés Adrover i Palmer

IMPRIMEIX APOSTOL Y CIVILIZADOR
D.L.: 148-1988

dies i coses

Mn. Antoni Vadell, 2
Calonge 07669
Tel. 65 78 20

HORARI

Primavera-estiu
de Dimarts a Dissabtes.

Perruqueria:

de 10 h. - 20 h.

Depilació i Manicura:

de 16 h. - 20 h.

PERRUQUERIA

Dies i Coses 2

Parets durs de fides

*Estam contents de poder
publicar en aquest número
una sèria de coses ben
interessants. Una d'elles, el que
n'estant en contacte de la
Xina i algunes de les fotografies
que va prendre, i l'últim
el treball que na Margalida Polla
a fet sobre la polveria de
Calonge basant-se en el
donar curs de l'ajuntament.
Això i altres coses
us podem presentar una
bona estoneta*

*Salut!
Dies
Lluny*

AGOST

El mes més calurós de l'any.

Sembla que hi ha més vida en tots els sentits; la gent al camp no deixa de donar pallisses als amatlers, i els negocis de la costa funcionen a tota. Turistes a tot arreu, cotxes que circulen a totes hores.

En aquesta petita part del món tan abocada al turisme és el mes més fotut, mentres la majoria es diverteix a les totes, aquí tenim més feina que mai.

Els mariners tendran la temporada de les llempugues, i el dia de la Mare de Déu d'Agost podran enrramellar les barques per acompanyar-la en la processó.

Quart minvant

DIA 4 A LES 20 h. 22m.
ÉS BONA LLUNA PER ADOB
ELS CAMPS A ON S'HI HA
DE SEMBRAR ORDI, I TAM
BÉ PER ARRANCAR SEBES.

Quart creixent

DIA 20 A LES 17h. 51m.
PEL CAMP SÓN BONS ELS
CONSELLS DONATS PER A
LA LLUNA MINVANT.

Lluna nova

DIA 12 A LES 14h. 31m.

Lluna plena

DIA 27 A LES 12h. 56m.

Calendari

D'ANIVERSARIS

AQUEST MES FAN ANYS

Dia 1: Margalida Adrover i Adrover, de's Forn.

Dia 2: Catalina Adrover i Adrover, de Ca'n Roca.

Dia 4: Jaume Adrover i Roig, de Ca'n Puig.

Dia 5: Raquel Guerra Expósito.

Dia 7: Joaquín J. Fernández Fernández.

Dia 8: Messia Adrover i Adrover de Ca'n Ganxo; i Messia Adrover i Adrover, de Ca'n Marinons.

Dia 9: Francesc Adrover i Adrover, de Ca'n Polla.

Dia 10: Carmen Moyano Serrat, de Ca's Fusters; Sebastiana Vadell i Rigo, de Ca'n Rebeu; Guillel Adrover i Adrover, de Na Cosme.

Dia 11: Rosa López Alfaro; Antònia Adrover i Grimalt, de Ca'n Verro.

Dia 12: Jaume Vallbona i Bennàsser, de Na Blanca.

Dia 14: Maria Adrover i Adrover de Ca'n Puig; Antoni Adrover i Adrover, de Ca'n Verro.

Dia 15: Pere Josep Maimó i Adrover, de Ca'n Pau.

Dia 17: Joan Grimalt i Adrover, de Ca'n Marines; Margalida Adrover i Vallbona, de Ca's Senyor; Joana Adrover i Adrover, de Na Burguera; Francisca Adrover i Adrover, de Ca'n Verro.

Dia 19: Francisca Obrador i Obrador, de Ca'n Pau; Francisca Bonet i Caldentey, de Ca'n Rebeu; Bartomeu Adrover i Mas, de Ca'n Tanca.

Dia 20: Margalida Estelrich i Maimó, de Ca'n Teixidor.

Dia 21: Antoni Rotger i Vallbona, de Ca's Senyor.

Dia 22: Magdalena Vadell i Adrover, de Ca'n Gustí.

Dia 23: Margalida Roig i Julià, de Sa Vinyota.

Dia 24: Sor Antònia Estrany i Pujades, la Superiora; Catalina Adrover i Grimalt, de Ca'n Maganet.

Dia 25: Jaume Capó i Roig, de Ca'n Capó.

Dia 26: Yessica Muñoz Fuentes; Joan Rigo i Rigo, de Ca'n Lau.

Dia 27: Antoni Adrover i Rigo, de Ca Sa Viuda.

Dia 29: Magdalena Adrover i Adrover, de Ca'n Roca.

Dia 30: Bartomeu Roig i Vallbona, de Ses Coves; Bartomeu Adrover i Roig, de Sa Marina; Sor Francisca Bagur i Comellas; Francisca Vadell i Adrover, de Ca'n Vadell; Bartomeu Roig i Barceló de Sa Vinyota.

des plantes

francesca lladó.

- En aquest mes és molt necessari regar les plantes cada dia, màxim cada dos dies, amb aigua que no sigui massa freda.
- Evitar, de la manera més absoluta, que els raigs de sol caiguin sobre les plantes ornamentals que es troben a casa nostra, però han de gaudir de prou lluminositat.
- Tapar durant tota la nit les cartàcees que es trobin a l'aire lliure.
- Subministrar una solució de sulfat de ferro en dosis de 4 grams per litre d'aigua als exemplars que presentin símptoma de clorosi o anèmia.
- Es el mes més apropiat per a l'empelt d'estaca.
- Cal pensar en la reproducció dels geranis.
- Dividir les branques d'armenes blanques o lli de nous exemplars.

Salut i Pau!

Ens hem denanat qualche vegada el significat de la paraula salut? Dit així, a la lleugera, podem entendre simplement no tenir malalties, però si aprofundim més veurem que això es tradueix en un estat d'alegria, d'eufòria, de ganes de viure, satisfacció interior, amor a tots, a nosaltres mateixos; un estat d'armonia i bellesa interior i exterior a noltros, de bons desitjos i idees constructives, de pau, i no acabariem d'assenyalar coses positives, i per abreuçar poden dir que és com una clau que ens obri totes les portes. Si qualcun dels que llegiu aquest text té o ha tengut salut total comprendrà bé el que vull dir. I si comprenem que la salut ho és tot, per què no ens preocupan un poc més d'ella? Con ho podem fer? Hi ha una formal

Duent una vida sana i en armomia amb les lleis naturals que regeixent tot l'Univers, fins i tot, clar, nosaltres mateixos, els humans.

En el pròxim número parlarem de la forma de cuidar la salut mitjansant una vida sana.

SALUT

Julia Mateo.

Doctora Naturópata.

Tel. 657819 - Calonge.

Salut i Pau!

**SÍ a l'ús de la
nostra llengua**

**COMPRA
i
VENDA**

De 17⁰⁰ a 20⁰⁰
i hores convenides
Tel: 657795
JUDITH

FUSTERIA ANTONI VADELL I
CALONGE 657945

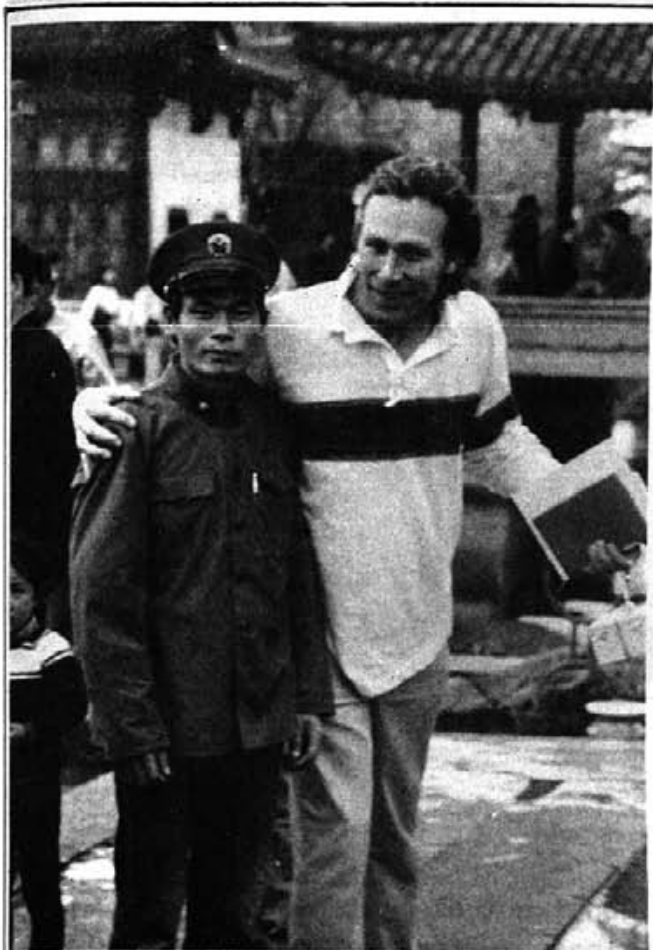
GERMANS VALLBONA

N'Stuart a 杭

*(LA XINA)

fotografia: Stuart
text: J.V.

Aviat va fer amistat amb els
els nadius.

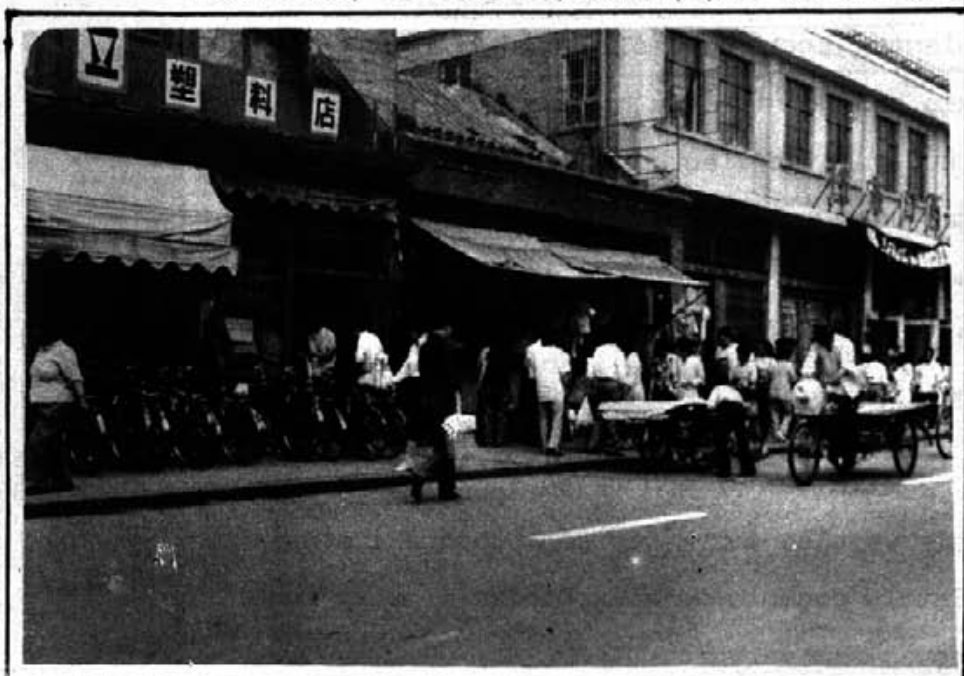
Qui és que no ha somniat viatjar a l'orient?
Des de molt de temps enrera les descripcions
que els pioners viatgers feren d'aquells llun-
nyans països ha despertat la il·lusió per co-
nèixer aquelles grans i antigues cultures. A
n'Stuart li varen suggerir viatjar-hi i no es
va resistir.

Fa un mes que ha tornat i diu que no dei-
xa de pensar en aquell altre món. Les impre-
sions rebudes no l'abandonen i sovint encara
es troba allà.

Pareixia que la vida era més agradable
per a tota aquella gent, Més tranquil·la, menys
històrica, no duen l'acceleració que petim
nosaltres; molta gent, molta, però sense fer

清

Un carrer comercial.
Una imatge, que amb
les seves diferències
s'assembla a la de
la vida d'una ciutat
occidental.

真

Exteriors de "la ciutat prohibida" que va ser la residència del darrer emperador.

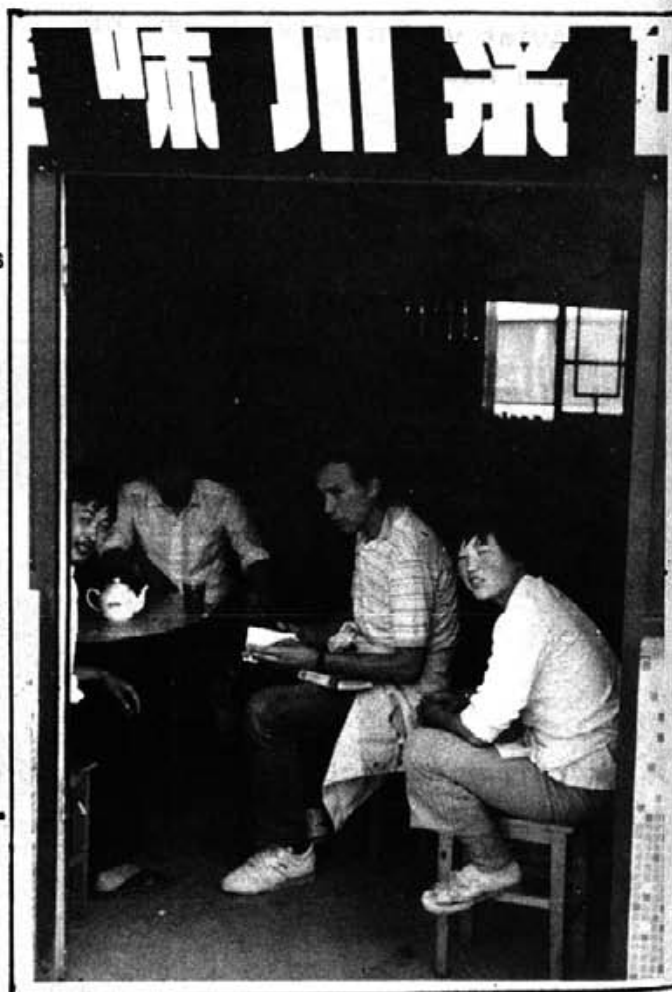
la impressió que els temps s'hagi d'acabar. Se respirava aire de serenitat, harmonia.

El poble xinés, treballador i artesà, empra tècniques mil·lenàries acuradíssimes en tots els oficis, i així com a occident cada dia canviem les maneres de fer les coses, allà sembla que ja han arribat a la perfecció i ja no es cercan camins nous. El seu art és també així, mil·lenari, etern.

Estimen molt la naturalesa. Viven amb més harmonia amb ella que noltros. Cuiden molt les plantes i coneixen molt bé el cos humà, pareixia que no hi havia malalts. Pensem en les tècniques de l'acupuntura i els massatges que tan bons resultats donen entre noltros des de no fa gaire temps, ells ens ho varen ensenyar, ells ja feia un parell de mil·lenis que ho coneixien.

Allà tot el món va en bicicleta...o a peu. els vehicles amb motor són públics o oficials. Estols gegants de silencioses i netes rodes mouen els carrers.

Coneixent els autèntics restaurants xinesos, i cercant la paraula adequada per fer-se entendre.

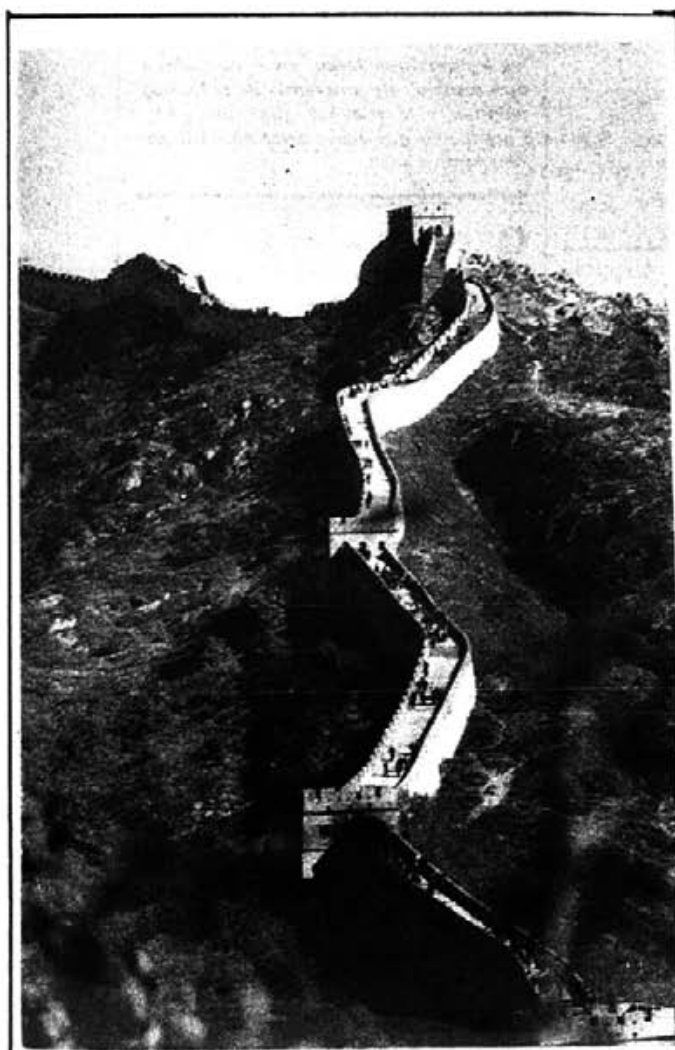
寺

Allà tot el món va en bicicleta... o a peu. Els vehicles amb motor són públics o oficials.

Són capaços de fer la cosa més petita i més gran amb la mateixa perfecció: acurades pintures, la gran muralla.

La gran muralla xina. És l'única obra humana que es pot contemplar des de la lluna.

Una de les anècdotes més interessants que conta és que a un hotel de Pekin hi va trobar un altre mallorquí que també visitava aquell gran país, una al.lota de Manacor. Amb ella va pensar i parlar de Mallorca. Una agradable i inesperada trobada.

Això és un petit resum del que n'Stuart ens conta, no deixant mai de repetir que tot és tant i tant diferent que no es pot contar, que per fer-se una idea s'hi ha d'anar.

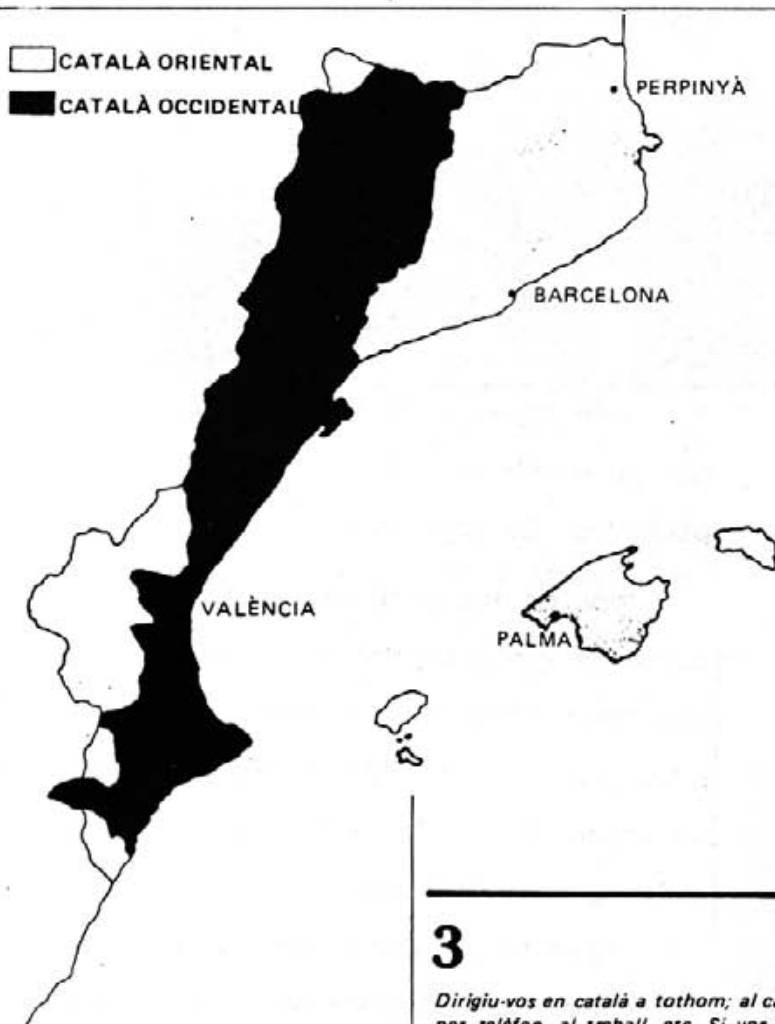
JOSEP ALOU JULIÀ

*
LAMPISTERIA · CALEFACCIÓ
ENERGIA SÒLAR · PISCINES
*

C/. J. Prohens, 24 · 07669 S'HORTA Tel. (971) 575261

DECÀLEG DEL CATALANOPARLANT

PEL PROFESSOR DR. TILBERT D. STEGMANN, DE L'INSTITUT FÜR ROMANISCHE SPRACHEN UND LITERATUREN DER J.W. GOETHE-UNIVERSITÄT. FRANKFURT AM MAIN. ALEMANYA FEDERAL.

1

Parlau la vostra llengua sempre que pugueu, especialment amb la família i els amics i coneguts. Feis-vos el propòsit de parlar en català als qui sabeu que vos entenen, encara que fins ara els hàgim parlat en castellà.

2

Sigueu respectuosos amb tothom que parla una altra llengua, però exigiu que els altres siguin respectuosos amb la vostra.

3

Dirigiu-vos en català a tothom; al carrer, per telèfon, al treball, etc. Si vos entenen, continuau parlant-los en català, encara que responguin en un altre idioma.

4

Als coneguts vostres que encara no comprenen bé el català, animau-los a provar de comprendre'l, parlau-hi a poc a poc i explicau-los de tant en tant algunes paraules.

5

Si veis algú que s'esforça a parlar en català, ajudau-lo. I demostra-li que valoreu el seu comportament.

6

Deixau de corregir qui no vulgui ser corregit, però donau l'exemple de demanar a persones o a entitats autoritzades quines expressions incorrectes cal substituir. Ajudem-nos els uns als altres a mantenir un català bo i viu.

7

Respectau les diferències regionals del català. Parlau amb catalans, valencians, rossellonesos, etc. i coneixeu els accents i mots diferents que tenim tots. Aquesta és la riquesa del català, com de totes les llengües cultes.

8

Feis-vos subscriptor de diaris i revistes en català. I que siguin en la nostra llengua les lectures que faceu, els espectacles a què assistiu, els programes de ràdio que escoltau i la televisió que mirau, etc. Facem allò que havia estat prohibit durant tants d'anys.

9

Preneu la decisió d'escriure totes les cartes i notes en català. A partir d'avui posau sempre el vostre nom en català. Ompliu-hi els talons. Feis canviar els vostres papers impresos, els rètols, etc. Seria ben trist que per estalviar despeses deixàssim de donar testimoni de coherència lingüística.

10

Exigiu de tothom, fins i tot de les institucions més rutinàries, que vos escriguin en català. Feis-ho amablement. No vulgueu perdre el temps i nirvis lluitant contra els enemics declarats de la llengua del país. Deixau-los de banda.

Tota persona que defensa la seva pròpia llengua sense agredir ningú, té el dret al seu costat.

ÉS UN TEXT DIVULGAT PER LA COMISSIÓ TERRITORIAL DE LES ILLES BALEARS DEL II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA I OBRA CULTURAL BALEAR. Apartat 619. Palma.

RECEPTES PER FER A CASA

A continuació vos apuntam dues receptes, que mos vendran molt bé, per aquest estiu, com són, granissat de llimona per què no tengeu tanta sed, i una per fer confitura de de síndria, per si teniu síndries que sobren i si no en feim qualche cosa se perd ran.

GRANISSAT DE LLIMONA

6 llimones
400 gr. de sucre
1 litre d'aigua

Escorreu el suc de les llimones, barregeu-lo amb l'aigua i el sucre, remeneu-ho bé i poseu-ho unes hores en el congelador de la nevera, fins que es comenci a gelar.

Seguint aquesta proporció de líquid i sucre que serveix per a fer el granissat de llimona, també podeu fer granissats de tota mena de fruites i també granisat de cafè.

CONFITURA DE SÍNDRIA

1 síndria
sucre
1 taronja
1 llimona

Partiu la síndria i tal·leu la carn vermella a trossos, més aviat grossos, procurant recollir tot el suc. Traieu tots els pinyols. En una cassola, poseu-hi els trossos de fruita, el suc recollit, les pells de la taronja i de la llimona prèviament rentades i els suc de taronja i de llimona. Deixeu-ho reposar unes dotze hores i, després, poseu-ho a bullir, tot remenant-ho de tant en tant; al cap de mitja hora, aproximadament, afegiu-hi el sucre, i, tot remenant-ho, deixeu-ho coure una hora més, fins que els trossos de síndria es tornen com a transparents. Deixeu-ho refredar una mica, fiqueu-ho dins de pots de vidre i espereu a tapar-ho l'endemà, perquè la confitura sigui ben freda.

Per fer una copa a la fresca, mentres els nins juguen a golf, a l'òure!

Ara, també hi podreu sopar, tenim hamburgueseria i bon caliu per torrar.

Miquel i Garita.

Ametlies! Ja hi tornam esser

Encara que ja no és el principal recurs econòmic de la temporada, com ho era abans per casi totes les famílies de la contrada (ara ho són els estrangers, sector que comença a estar en crisi), tots tenim un parell d'ametleres que fan tastar la suor, a més d'un de noltros.

No podem especular sobre el que passarà amb el preu de les metles. Semble que seguirà essent baix. En el moment d'escriure això va a 290 ptes la prova i 60-65 ptes sense prova. Molt de sol i polle per poques pessetes, però benvingudes sien.

Gran Enciclopèdia Catalana

ametlla f 1 AGR/ECON Llavor, comestible de l'ametller. Les ametlles, crues o cuites (torrades, garapinyades, etc), tenen usos culinaris diversos (picades, romescu, etc), són emprades en pastisseria en la preparació de moltes especialitats (menjar blanc, ametllat, massapà, etc), i intervenen com a element primordial en l'elaboració de diverses begudes refrescants o substitutives (orxata d'ametlles, llet d'ametlles). Per la seva riquesa en olis i greixos vegetals (60-67%) resulten un producte alimentari de primer ordre i la indústria farmacèutica les emprava en la fabricació de cremes i colcrems (cosmètics, ungüents contra les cremades, etc). La closca de l'ametlla (→ **ametlló**) és aprofitada com a combustible (calefacció, etc). [RFG] L'ametlla és, segurament, entre les anomenades fruites seques la que té una més alta còtització al mercat internacional pel seu elevat poder alimentari; hom la consumeix en forma directa i serveix de base a un sector de la indústria alimentària, com és ara la fabricació de torrons, per la qual cosa el conreu de l'ametlla és remunerador. La seva major àrea de conreu és la conca mediterrània. Als Països Catalans, el País Valencià és el que té la major producció i és un dels productes bàsics d'exportació. Les comarques meridionals, especialment la foia de Xúria i els Camps d'Elx, foren, fins a la meitat d'aquest segle, la més gran zona de conreu, amb 6 296 900 ametllers el 1952, i gaudeixen de fama per la qualitat de la producció; són les comarques castellonenques on l'ametller ha tingut el major creixement; en 13 anys (1952-65) ha passat d'una producció de 86 000 quintars mètrics a la de 308 240 (el 30% de la producció dels Països Catalans). A les Balears, a la darrerïa del segle XIX l'ametlla començà a tenir importància, i esdevingué l'arbre de Mallorca per excel·lència; el creixement de la producció, que fou molt fort fins a la Primera Guerra Mundial, ha anat minvant, excepció feta d'alguna collita extraordinària, com és ara la del 1966. Les principals comarques de les Balears que conreen l'ametller es troben a Mallorca -Inca, la Pobla, Mur, Manacor-. En general, ha estat un conreu poc atès i amb un excés de varietats. Recentment, l'associació de la major part dels exportadors balears ha estat positiva en el terreny de l'especialització. Al Principat, el Baix Camp és la major comarca productora, seguida del Priorat. Reus és el principal mercat de la península ibèrica, des del qual hom exporta anualment al voltant del 25% del comerç mundial d'ametlles. A la resta d'Espanya és notable la producció andalusa, especialment a les valls de l'Almanzora i de l'Adra (Almeria); Baza i Guadix (Granada), i en menor grau la producció murciana. El comerç exterior de l'ametlla es regeix per uns preus estables; Espanya, Itàlia i el Marroc són els majors exportadors, i el Regne Unit, França, Alemanya Federal i els Països Escandinaus, els principals compradors. Espanya és, ensems amb Itàlia, el primer productor mundial, i representen cadascuna una mica més de la tercera part d'una producció amb fortes oscil·lacions. Als Estats Units hi ha l'estat de Califòrnia, que es troba en plena expansió: produeix prop del 10% mundial i té alta productivitat, malgrat no posseir sinó el 5% d'ametllers. [Rafael Tasis i Ferrer] 2

ametlla amb closca i sense [Gumi]

ametller m 1 BOT/AGR [*Prunus amygdalus*, família de les rosàcies] Petit arbre d'origen oriental, molt cultivat a la regió mediterrània, de fulles lanceolades i dentades, i de flors blanques o feblement rosades que apareixen en gran abundor, abans que les fulles, en ple hivern. El fruit és l'ametlló, i la llavor s'anomena ametlla. L'ametller d'ametlles dolces [*P. amygdalus* varietat *dulcis*] fa ametlles comestibles; al contrari, l'ametller amarg o agre [*P. amygdalus* varietat *amara*] fa ametlles amargues, no comestibles, emprades, però, en farmàcia. L'ametller és propi de terres de secà, rústec, de creixement ràpid i cicle llarg, car viu de 75 a 80 anys, poc exigent en la qualitat dels sòls (els calcaris argilosos són, però, els més aptes), que agraeix un bon adobament, sobretot de potassi. És arbre de terra baixa, de llocs airejats, protegit dels vents freds. Es reproduïx per llavor i es multiplica mitjançant empelts d'escut, de canoer i de pua o tascó, practicats sobre peus francs de varietats dolces o amargues; són menys emprats els peus de presseguer i albercoquer. Hom fa la plantació en marc deixant entre els arbres una distància de 7-9 m segons la fertilitat del sòl, i sovint ampliada fins a 12-14 m per sembrar cereals entre línies. Cal intercalar exemplars de diferents varietats a causa de l'autosterilitat de moltes de les conreades. Del *P. amygdalus* varietat *dulcis*, són conegudes unes 300 varietats. Les més conreades al Principat són: marcona, desmai o llargueta, mollar de Tarragona, esperança forta, planeta, carrasset moll, rodona, cresteta; a les Balears hom conrea: poteta, de la canal, victòria; al País Valencià: blanqueta, pasquala, marcona. De França han estat importades la dama i la llenguadoc. Els enemics més importants de l'ametller són: les plaques, que provoquen la caiguda de les flors, la gomosi, l'arrugat, la podridura de les arrels en zones humides i l'erugueta de l'ametller. [RFG/JPx/MQC] 2 erugueta de l'ametller **ZOO/AGR** [*Aglaope infusta*, ordre dels lepidòpters] Eruga d'uns 10-12 mm de llargària i 3 mm d'amplària, amb franges grogues i negres. Passa l'hivern refugiada a les esquerdes i rugositats de l'escorça del tronc i de les branques velles de l'ametller. Abandona el refugi quan l'arbre comença a vestir-se de fulles, que rosega amb gran avidesa. La papallona neix a l'estiu i immediatament pon els ous, dels quals naixeran les erugues que produiran l'atac l'any següent. En algunes comarques dels Països Catalans els estralls són greus: l'arbre queda sense fulles i es perd la collita. A més de l'ametller, poden atacar d'altres arbres fruiters. Hom les combat a la primavera amb insecticides a base de DDT, i durant l'hivern, amb l'escorçament dels troncs i branques velles, cremant les escorces recollides i mitjançant les parts escorçades amb brou sulfocàlcic. [MQC]

Els nostres escriptors locals han tractat el tema de l'espolsada de ametlles. Aquí teniu dos diferents tractaments del tema.

Recordant un temps passat.

...
I per no rovellar-nos
preperaven ses veles,
au, al.lots, aixecau-vos,
que hem d'anar a espolsar ametles!

Ets homes les assolaven
amb canyes o garrots,
i ses dones les aixecaven
amb capell i manegots
perquè llavors no s'usaven
aquets colors morenots.

I amb sos amics i veinats
feiem qualche paladissa
les palavam amb ses mans
damunt una canyissa.

Jaume Frare .

En Tòfol té sòn.

En Tòfol va mal sofrit,
du un xubec que no s'aguanta.
Ha ballat tota la nit
amb una rossa que ha dit
que era d'allà, de França.

El fan anar allà a collir ametles
el pobre al.lot està retud,
les aixeca d'assegut
i se dorm damunt les veles.

Jaume
de
Na Blanca.

S'estornell té molta vista
i no és massa faner
- mon pare, vull ser estranger,
i el meu ofici: turista!

Marc Vallbona.

CALONGE A LA PREMSA

Calonge, de la agricultura al turismo

A un tiro de piedra del populoso Cala D'Or, dominando una espléndida panorámica sobre el litoral de Santanyí, el paseante encuentra la villa de Calonge, pequeña localidad de quinientos veintiséis vecinos, perteneciente al municipio de Santanyí. La crónica del lugar se levanta sobre el pilar fundamental de un sector agrícola, cereales y frutales, que da los beneficios justos para que el total de la población subsistiera a través de los años, con mucho trabajo y escasas ganancias. Esta situación se mantuvo hasta bien entrada la década de los cincuenta, años en los que la antigua finca de «Ses Puntes», ya convertida en el turístico Cala D'Or, ofreció trabajo a la juventud en el prometedor sector de la hostelería.

Hoy Calonge es una villa con un importante colectivo de jubilados y con una juventud que vive dedicada por completo al sector turístico, bien en negocios

● **Inversiones.** Según Mora Valibona, el plan municipal de inversiones es positivo, aunque los «calongins» consideran que debería ser más importante.

propios, bien trabajando para terceros.

Marc Valibona, concejal delegado del alcalde en la población de Calonge, alterna sus responsabilidades al frente de la comisión de Cultura con los esfuerzos para conseguir solventar todas aquellas cuestiones problemáticas que afectan a la pequeña población «santanyinera». Entre otros temas de interés el concejal delegado manifestó que, a pesar de que el pueblo sigue teniendo poca vida social, en los últimos dos años se está recobrando algo gracias a diferentes iniciativas culturales y deportivas emprendidas por varios jóvenes del pueblo. «Un protagonismo destacado corresponde a la revista local «Dies i Coses» que acaba de publicar hace unos días su sexto número, nos comentaba Marc Valibona. La revista refleja el interés de los «calongins» por mantener vivo el espíritu de pueblo y recuperar nuestras tradiciones. En otro sentido, también cabe destacar

la importante labor que está llevando a cabo la Asociación de la Tercera Edad, con la organización de diversas actividades destinadas a los mayores, así como también el importante trabajo de la «escuela de ball», en la que aprenden nuestras danzas tradicionales tanto niños como adultos».

Comentando el futuro de Calonge, nuestro entrevistado señaló que, a pesar de que éste debería estar estrechamente ligado al sector agrícola, no es probable que ésta sea la solución económica de Calonge, dado el crítico estado en que se encuentra el sector primario en toda la isla, en especial en las poblaciones del sur de Mallorca «oro», añadió, que a medida que pasan los años, Calonge se irá estabilizando demográficamente y la mayoría de la población activa continuará dedicada al sector turístico, especialmente en la zona de Cala D'Or».

Poques vegades Calonge havia sortit damunt a la premsa illenca.

A principis de Juny, el "Mallorca" treia un article en el qual sortien els plànols del Centre Cívic que s'està fent. El "Balears", en un especial dedicat a Santanyí, feia un petit mostrari de tot el terme i deia un parell de coses de noltros. I el dominical "d'Ultima Hora" i "Balears", el 19, va publicar un reportatge sobre l'hermita de Valldemosa i la vida en aquests sants llocs; a en Jaume de s'Usina, l'ermità Maur, li donaren un especial rellieu.

Aquí vos mostram alguns dels articles que el "Balears" va fer. Un petit article exposa la trajectòria econòmica del poble "de la agricultura al turismo", això fet amb l'ajud de'n Marc. I a més de l'economia, parla de la important tasca de l'associació de la tercera edat i, també, d'aquesta publicació.

¿Sabía Ud. que?

● En las cercanías de Calonge, el 16 de junio del año 1715, se libró una importante batalla con las tropas del rey Felipe V que habían desembarcado en Cala Llonga en plena Guerra de Sucesión. Durante los enfrentamientos se produjeron numerosas bajas.

¿Sabía Ud. que?

● Cuando Don Pep Costa inició la urbanización de la finca «Ses Puntes», bautizándola con el nombre de Cala D'Or, el lote de tres solares se vendió al precio de mil quinientas pesetas. Hoy el precio de alquiler de una vivienda, por un mes de verano, ronda las seiscientas mil pesetas.

La Asociación de Amas de Casa, en defensa del consumidor y la cultura

En breve contaremos con asociados de Calonge y Alquería, manifestó su presidente

Dedica tot un apartat a les monges, conta la seva història al nostre poble i la important tasca que han duit a terme al llarg dels anys i fins ara.

• Hospitalidad.- Las religiosas entrevistadas afirmaron que el pueblo de Calonge es muy religioso y hospitalario.

El convento sirve ahora de residencia

para las religiosas ancianas

Las Hermanas Franciscanas, 130 años al servicio de Calonge

La pequeña villa de Calonge, que ha tenido que subsistir durante décadas con unos servicios precarios y totalmente insuficientes, ha visto mitigada en parte esta falta de atención gracias a los buenos oficios de las Hermanas Franciscanas, comunidad que se estableció en la población hace ahora ciento treinta y un años, tiempo más que suficiente para considerar a «Ses Monges» como parte integrante de la historia del pueblo.

Desde su llegada, las religiosas han llevado a cabo una importante labor social y asistencial, tanto en la villa de Calonge, como en el vecino Cala D'Or, que va desde el cuidado de enfermos a la dedicación docente. En la actualidad, el convento de las Monjas Franciscanas acoge a varias religiosas ancianas que son atendidas en régimen de residencia.

Sor Antonia, Superiora del convento y Sor Catalina, acompañadas de Sor

Antonia Payeras, de 84 años de edad, que lleva más de cuatro décadas residiendo en Calonge, nos comentaban que las Hermanas Franciscanas ocuparon el actual edificio de la calle Rafael Adrover hace más de sesenta años. «Ahora, nos informaron, vivimos catorce religiosas en el convento, dedicadas al cuidado de monjas mayores de edad, a la limpieza y mantenimiento de la iglesia de Cala D'Or y al cuidado de una guardería, también en Cala D'Or».

Mientras recorriamos con detenimiento las distintas dependencias del convento, Sor Antonia Ferrer y Sor Catalina Barceló nos comentaban que el convento fue fundado por el fundador de la Congregación, D. Gabriel Ribas de Pina y que, desde sus principios, el pueblo de Calonge ha demostrado un especial cariño hacia «Ses Mon-

ges». «Esta es una casa abierta permanentemente a todo aquel que necesite nuestros cuidados, de ahí que el pueblo de Calonge nos muestre su afecto, cuando la comunidad pasa por momentos difíciles».

El convento de las Hermanas Franciscanas, además de contar con capilla, en la que se celebra misa diariamente, dispone de dieciséis habitaciones y otras dependencias, entre las que se encuentra un dispensario para atender a enfermos.

Según Sor Antonia Ferrer y Sor Catalina Barceló, el futuro del convento está asegurado desde el momento que éste funciona como residencia para religiosas ancianas, en este sentido nuestras entrevistas manifestaron que se sienten muy a gusto en el pueblo de Calonge. «aquí la gente es muy sana y muy religiosa».

VI...

Cultura

Martes, 14 de Junio de 1988

Marc Vallbona, una política cultural con ideas claras

«Creo que la Casa de Cultura debería ser más utilizada para las diferentes agrupaciones» señaló el concejal «santanyin»

Por su complejidad, las concejalías de Cultura siempre han requerido la presencia de una persona con una visión muy amplia del fenómeno cultural y de un espíritu claramente democrático para llevar adelante su trabajo con total equidad. El Ayuntamiento de Santanyí cuenta en la presidencia de la Comisión de Cultura, desde hace dos legislaturas, con una persona que reúne las condiciones antes mencionadas, Marc Vallbona, quien, al principio de la entrevista manifestaba que se siente satisfecho de su trabajo «porque siempre me ha gustado poder aportar algo a la cultura de Santanyí».

Calendario de actividades

Preguntado sobre el ayer y el hoy del tema

cultural en Santanyí, nuestro entrevistado manifestó que antes existía cierta despreocupación municipal hacia la cultura, «se llevaban a cabo algunas manifestaciones populares de forma esporádica, añadió, pero no existía una política cultural coherente y eficaz. Ahora desde el Ayuntamiento nos preocupamos por confeccionar un calendario de actividades muy completo y variado, que contemple la actualidad de nuestro tiempo, para ello contamos con una espléndida Casa de Cultura en la que se llevan a cabo la mayoría de actividades, aunque en este sentido, añadió creo que sería interesante que funcionaran en Santanyí más colectivos o grupos autónomos con un programa de actividades adecuado y que hicieran

uso de la Casa de Cultura más a menudo».

Refiriéndose al ambiente artístico y cultural de Santanyí, Marc Vallbona manifestó que se encuentra en un momento excelente, «en el término, nos comentó tenemos conocidos pintores y escultores que exponen regularmente en Santanyí, Palma y la península. También el tema musical está situado a un buen nivel, gracias al excelente trabajo de la Escuela de Música y a las clases que imparten algunos profesores privados».

El programa cultural del Ayuntamiento de Santanyí es, como hemos citado anteriormente, completo en todos sus extremos, según nos informó Marc Vallbona, durante la semana de San Jorge, se organiza una «Semana Cultural» con un Certamen de Poesía, el «Bernat Vidal i Tomás», conciertos y exposiciones. Durante las fiestas de San Jaime se celebra el prestigioso Certamen Internacional de Pintura, además de otras importantes actividades y por San Andrés el programa se completa con una serie de actos culturales como conferencias, conciertos de música clásica y de bandas, exposiciones, etc.

• Consejos juveniles.- Marc Vallbona nos comentó que sería muy interesante la creación de varios consejos juveniles de cultura para dinamizar el ambiente del pueblo.

Según el concejal de Cultura, el interés del

men de Poesía, el «Bernat Vidal i Tomás», conciertos y exposiciones. Durante las fiestas de San Jaime se celebra el prestigioso Certamen Internacional de Pintura, además de otras importantes actividades y por San Andrés el programa se completa con una serie de actos culturales como conferencias, conciertos de música clásica y de bandas, exposiciones, etc.

«santanyin» por la cultura ha aumentado mucho en los últimos años, «ahora, nos comentó Marc Vallbona, se observa una mayor actividad en el terreno cultural de Santanyí, la gente se interesa, más por nuestras raíces culturales y por todas aquellas cuestiones que hagan referencia a nuestro término». Finalmente, y refiriéndose a una de las metas culturales que le gustaría alcanzar, nuestro entrevistado señaló que sería

muy interesante la creación de un Consejo Juvenil de cultura, un consejo que estaría respaldado, aunque no controlado, por el Ayuntamiento, en este sentido Marc Vallbona señaló que cree en la necesidad de crear un Consejo Juvenil en cada uno de los núcleos urbanos dependientes de Santanyí. «Tarde o temprano esto se llegará a hacer, porque de estas iniciativas depende el futuro de nuestra cultura».

Aquest petit nucli de població pagesa que és el nostre poble, va sofrint unes modificacions en quant a la població que viu en ell. Per aquesta raó, he cregut que seria interessant, per a tots els que vivim aquí, fer un petit estudi sobre aquesta població.

Malgrat Calonge hagi estat, des de sempre, un dels pobles més petits de l'entorn, va augmentant d'una manera molt paulatina. La raó del per què va cresquant tant a poc a poc és degut, en part, als pocs naixements que es produeixen comparat amb les defuncions i en part per l'emigració de la gent a altres indrets, sobre tot a les zones turístiques. També pot considerar-se una raó d'aquest petit augment, la immigració; l'explicació d'aquest fet és que la gent que se'n va del poble és contrarrestada per l'arribada d'altre gent de fora.

Actualment, i segons el darrer cens confeccionat per l'Ajuntament de Santanyí, Calonge compta amb un total de 526 habitants, que segons el sexe i estat civil els trobam distribuïts de la manera següent:

	HOMES	DONES
-Fadrins	118	91
-Casats	146	138
-Vidus	5	28
Total	269	257

Total homes i dones: 526

Cal tenir en compte, en aquest aspecte, que hi ha molta gent de fora que romanen a Calonge però no figuren en el padró municipal, sino que segueixen censats en el seu lloc d'origen.

CLASSIFICACIO DE LA POBLACIO SEGONS SEXE - EDAT - ESTAT CIVIL

(HOMES)									
ANYS NEIXEMENT	F	%	C	%	V	%	TOTAL	%	
Fins 1900	-	-	-	-	1	0'19	1	0'19	
De 1901 - 1905	-	-	4	0'76	1	0'19	5	0'95	
De 1906 - 1910	-	-	12	2'28	-	-	12	2'28	
De 1911 - 1915	1	0'19	9	1'71	1	0'19	11	2'09	
De 1916 - 1920	-	-	11	2'09	2	0'38	13	2'47	
De 1921 - 1925	2	0'38	9	1'71	-	-	11	2'09	
De 1926 - 1930	2	0'38	14	2'66	-	-	16	3'04	
De 1931 - 1935	2	0'38	6	1'14	-	-	8	1'52	
De 1936 - 1940	2	0'38	14	2'66	-	-	16	3'04	
De 1941 - 1945	2	0'38	19	3'61	-	-	21	3'99	
De 1946 - 1950	1	0'19	17	3'23	-	-	18	3'42	
De 1951 - 1955	6	1'14	12	2'28	-	-	18	3'42	
De 1956 - 1960	10	1'90	15	2'85	-	-	25	4'75	
De 1961 - 1965	14	2'66	4	0'76	-	-	18	3'42	
De 1966 - 1970	16	3'04	-	-	-	-	16	3'04	
De 1971 - 1975	15	2'85	-	-	-	-	15	2'85	

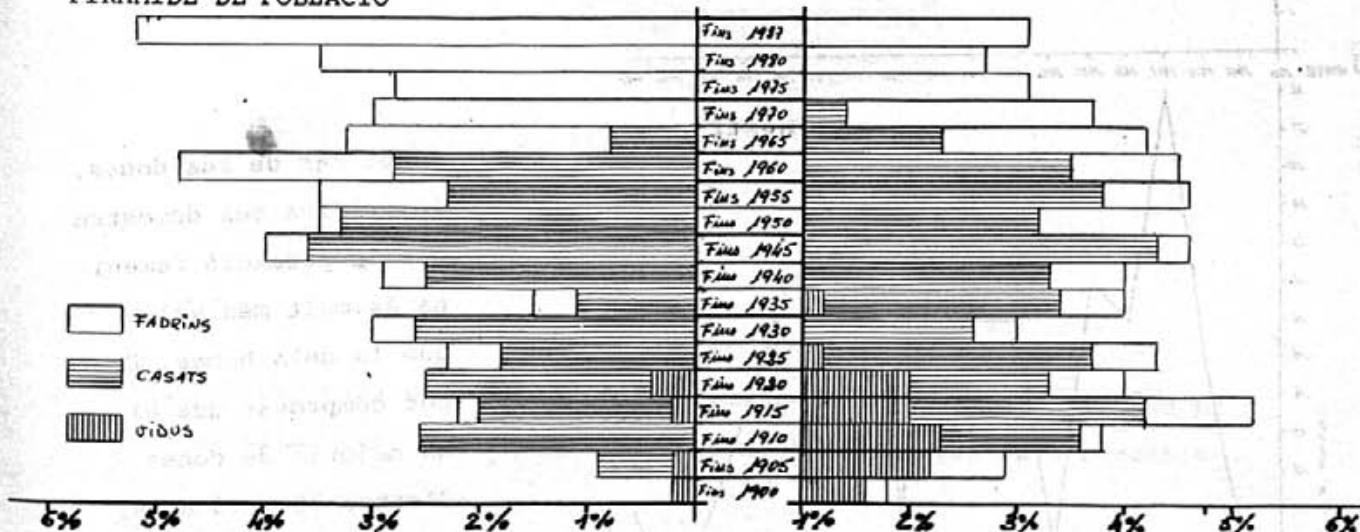
(HOMES)

ANYS NEIXEMENT	F	%	C	%	V	%	TOTAL	%
De 1976 - 1980	18	3'42	-	-	-	-	18	3'42
De 1981 endav.	27	5'13	-	-	-	-	27	5'13
TOTALS	118	22'42	146	27'74	5	0'95	269	51'11

(DONES)

ANYS NEIXEMENT	F	%	C	%	V	%	TOTAL	%
Fins 1900	1	0'19	-	-	3	0'57	4	0'76
De 1901 - 1905	4	0'76	-	-	6	1'14	10	1'90
De 1906 - 1910	1	0'19	7	1'33	7	1'33	15	2'85
De 1911 - 1915	5	0'95	12	2'28	5	0'95	22	4'18
De 1916 - 1920	3	0'57	8	1'52	5	0'95	16	3'04
De 1921 - 1925	3	0'57	13	2'47	1	0'19	17	3'23
De 1926 - 1930	2	0'38	8	1'52	-	-	10	1'90
De 1931 - 1935	4	0'76	11	2'09	1	0'19	16	3'04
De 1936 - 1940	2	0'38	14	2'66	-	-	16	3'04
De 1941 - 1945	2	0'38	17	3'23	-	-	19	3'61
De 1946 - 1950	-	-	11	2'09	-	-	11	2'09
De 1951 - 1955	4	0'76	15	2'85	-	-	19	3'61
De 1956 - 1960	6	1'14	13	2'47	-	-	19	3'61
De 1961 - 1965	10	1'90	7	1'33	-	-	17	3'23
De 1966 - 1970	13	2'47	2	0'38	-	-	15	2'85
De 1971 - 1975	11	2'09	-	-	-	-	11	2'09
De 1976 - 1980	9	1'71	-	-	-	-	9	1'71
De 1981 endav.	11	2'09	-	-	-	-	11	2'09
TOTALS	91	17'29	138	26'22	28	5'32	257	48'83

PIRAMIDE DE POBLACIO

Interpretació de la piràmide:

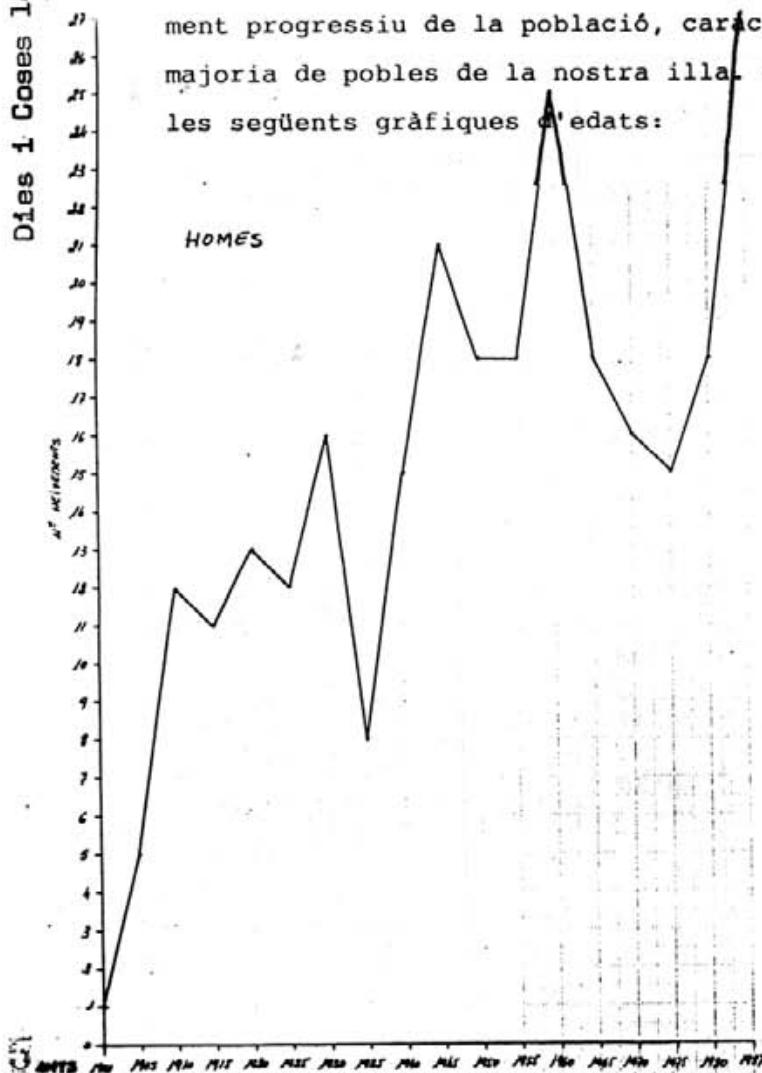
En Quant a l'estat civil, podem observar, com és natural, un predomi ni quasi bé total dels fadrins a la part alta; això és, fins als 22 anys en les dones i entre els 26 i 29 anys en els homes. Al passar aquestes edats hi ha predomini dels casats tant en els homes com en les dones. En la part baixa està dominada per l'estat de viduitat.

En la piràmide de les dones, s'han de destacar dues coses:

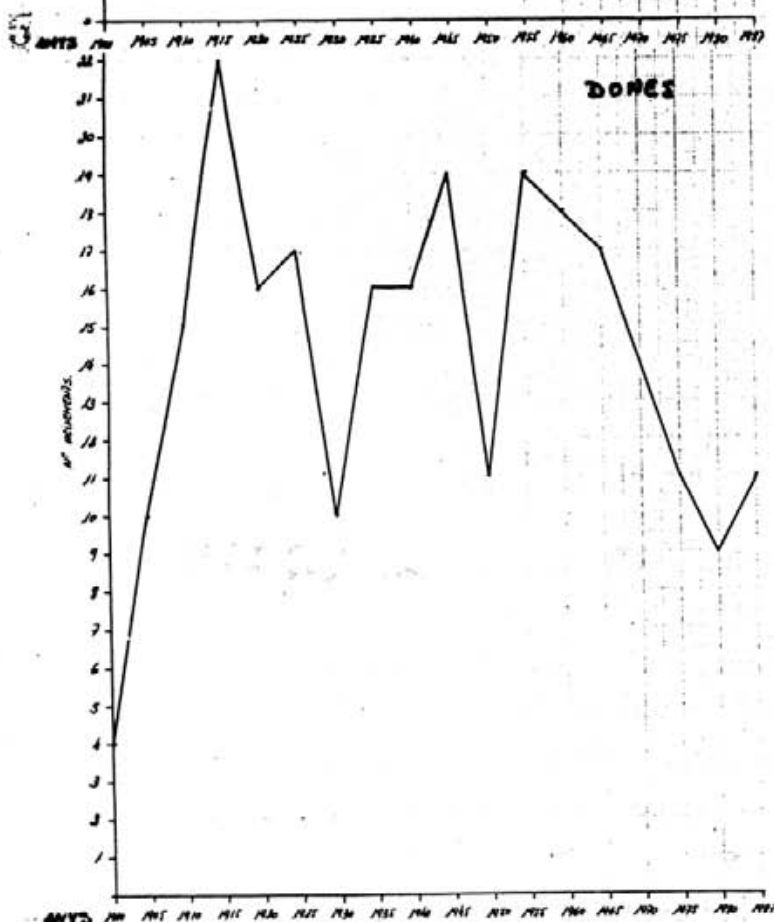
1a.- l'estat de viduitat comença abans que en els homes; i 2a.- el percentatge de viduitat en les dones és molt més elevat que el dels homes.

Finalment, hem de destacar que ens trobam davant un estat d'envelliment progressiu de la població, característica que comparteixen la majoria de pobles de la nostra illa. Això ho podem veure millor en les següents gràfiques d'edats:

En aquesta gràfica podem comprovar que en els darrers anys hi ha haguts bastants neixements de varons, però també podem comprovar que entre aquests que tenen d'1 a 6 anys i els que tenen de 32 a 28 hi ha un buit considerable, el que provocarà un desfase en anys futurs entre la gent madura i el jovent.

En el cas de les dones, la gràfica ens demostra que la població femenina és molt més vella que la dels homes. Es pot comprovar que hi ha majoria de dones d'entre 78 i 73 anys, també n'hi ha bastantes de les edats compreses entre els 43 i 48 i entre els 33 i 38 anys. A partir d'aquesta edat comença una devallada constant, arribant fins al punt

en que el número de neixements de dones produïts entre 1976 i 1980 és el més baix en quasi bé vuitanta anys.

ESTRUCTURA DE LA POBLACIO

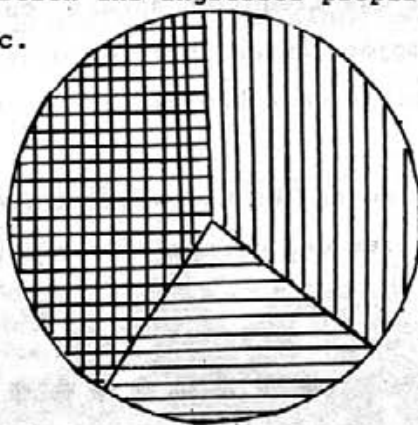
PER ACTIVITATS

La divisió d'aquesta estructura per activitats l'he realitzada sota tres conceptes diferents:

ACTIUS: treballadors que realitzen unes activitats per a les quals reben un sou.

NO ACTIUS DEPENDENTS: depenen d'altres que tenen un sou propi, no fan cap tipus d'activitat remunerada: inclou nins, estudiants, mestresses de casa, etc.

RENDISTES I JUBILATS: són els que sense realitzar cap tipus d'activitat reben uns ingressos propis per jubilació, malaltia, etc.

ACTIUS: 40,11%

RENDISTES: 22,24%

NO ACTIUS: 37,64%

NIVELLS D'ESTUDIS

Segons les dades recollides, poder dir que nivell d'estudis de la població calongina és elevat. Això ho demostren els següents percentatges:

Tants sols un 3'04% de la població total és analfabeta; la gent que començà els estudis però no pogué acabar-los, representa el 35'93% (tots saben llegir i escriure); els que feren els estudis primaris, equivalent a l'E.G.B., són el 36'88%; els que han estudiat qualsevol branca de F.P. (primer grau i segon grau), representen el 3'80% del total; els que han realitzat el batxiller superior, és el 18'00%; els que han acabat una carrera o llicenciats, representen el 0'38% i, finalment, el 16'53% corresponen a la gent en edat escolar (aquest grup inclou els nins que estan estudiant l'E.G.B. com els que estan en pre-escolar).

I per últim,

NIVELL DE LA LLENGUA CATALANA

A CALONGE

Després de l'expansió que ha tengut els darrers anys el català com a llengua pròpia, i també per l'arribada al nostre poble de gent que parla només el castellà, he cregut interessant recollir unes dades sobre aquest tema:

-Persones que no entenen el català: 4'94%

-L'entenen però no el parlen: 8'17%

-El parlen: 86'88%

Dins aquest grup del que parlen, es poden fer dos sub-grups:

llegeixen el català: 52'28%

Escriuen el català: 8'93%

Dins el grup dels que llegeixen català, cal remarcar que la majoria de les persones majors estan incloses dins aquest grup i que, en canvi, persones de mitja edat són bastant menys els que ho fan.

*NOTA: Record que totes les dades que apareixen en aquest article es tan recollides del darrer cens efectuat per l'Ajuntament de Santanyi.

*****

IMATGE D'OR

Avda. Boulevard, 13 - Tel. 657758
CALA D'OR (Mallorca)

FOTOGRAFIA

PROFESSIONAL

- Fotocòpies
- Fotos carnets
- Reportatges

ARA, VÍDEO I MÚSICA.

Per "sombriilles"
i paret seca...

En Joan
de Sa Costeta

Can Mariner 7

ls nostres carrers

ALMOGAVERS.

Il·lustracions de la "Historia de España" de l'editorial GENIL.

almogàver m i HIST MIL Guerrier d'ofici que als regnes cristians hispànics servia, des del segle XIII, per a fer incursions a les terres musulmanes. A la corona catalano-aragonesa, els almogàvers es mantien allunyats dels recintes urbans. És probable que procedissin de la serra de Conca. Lluitaven en cossos d'infanteria, sota el comandament dels adalids i almugavens; ells mateixos es proveïen d'aliments i d'armes: en un saró portaven el pa per a una o dues jornades. Anaven armats amb coltell, llança i dards; vestien una gonella o camisa molt curta, polaines i avarques de cuir. Es caracteritzaven per llur fortalesa física, frugalitat i agilitat en combatre. Pere II de Catalunya emprà els almogàvers en les seves empreses militars; en reclutà de la frontera de València i de Múrcia en emprendre la conquesta de Sicília (1282); també formaren part de les forces del rei en la lluita contra la invasió de Felip l'Ardit de França (1285). A Sicília, els almogàvers lluitaren al servei de Frederic II fins a la pau de Caltabellota (1302). Durant el regnat de Pere III de Catalunya-Aragó, encara apareixen els almogàvers en les diverses expedicions militars, com a Mallorca, en la lluita contra Jaume III, o a València, contra Pere I de Castella. Al final del segle XV, en les empreses de Sicília i de Sardenya, ja no aparegué més aquest tipus de tropa. La seva anomenada, en canvi, féu que en

moments d'emergència hom recorregués a aquest nom per a la formació de determinats cossos de mercenaris, com en la guerra contra Felip IV (1640-52), en què la Generalitat instituí un cos de tropa amb aquest nom (el qual, tanmateix, per raons d'indisciplina, fou suprimit pel virrei francès de Catalunya, Philippe de Mothe). Encara, durant la guerra contra Napoleó, el 1810, la Junta Superior de Catalunya reimplantà un cos d'almogàvers. El nom dels almogàvers i llurs accions militars havien estat ja esgrimits com a estímul patriòtic durant la Guerra Gran (1793-95) en les poesies en fulls solts editades com a propaganda per al reclutament de tropa catalana; també com a argument històric-polític fou sovint utilitzat fins ben entrat el segle XIX. 2 expedició dels almogàvers a Orient HIST Expedició duta a terme per la companyia comandada per Roger de Flor, en la qual el gros de les forces era constituït per almogàvers. Signada la pau de Caltabellota (1302), Roger de Flor —que havia pres part

Quantes vegades vos heu demanat, passant pel carrer de Sa Taverna (ara rebatit amb aquest nom, el més popular), que era allò d'"Almogavares". nom que rebia el carrer del qual la majoria no en coneixiem el significat. Els almogàvers formen part de la nostra història, el qui va posar aquest nom al carrer sabia perquè ho feia. Llegiu el que la Gran Enciclopèdia Catalana ens conta d'ells.

J. V.

ELS ALMOGAVERS REBUTS PER L'EMPERADOR
DE BIZANCI ANDRÒNIC II, ELS TURCS FEIEN
PERILLAR EL SEU IMPERI

destacada en la lluita per Sicília juntament amb Berenguer d'Entença, amb el qual es trobava lligat per un pacte de fraternitat— obtingué autorització de Frederic II per a oferir-se al servei de l'emperador de Bizanci, Andrònic II. Acceptades per aquest les condicions exigides

—casament de Roger de Flor amb la seva neboda, filla del tsar de Bulgària, i concessió del títol de megaduc, paga cada quatre mesos— fou organitzada l'expedició, la qual Frederic II contribuï a abastar. Sota el comandament de Roger de Flor, formaren Corberan d'Aler†, Fer-

ran d'Aunés†, Ramon Muntaner† (cronista de l'expedició), Ferran Ximenes d'Arenós†; Bernat de Rocafort† i Berenguer d'Entença† s'hi uniren posteriorment. Amb ells anaren molts cavallers catalans i alguns d'aragonesos, mariners i galiots; però el gros de les forces fou format pels almogàvers (4 000 segons Muntaner); molts portaven llurs mullers, amigues i infants. Trenta-sis vaixells partiren del port de Messina l'estiu del 1303, i arribaren a Constantinoble pel setembre. Els expedicionaris foren acollits per Andrònic II i el seu fill Miquel, associat a l'imperi; foren celebrades les noces de Roger de Flor amb Maria, neboda de l'emperador. Els genoves-

sos del barri de Pera, tement per llur posició privilegiada dins l'imperi, provocaren una brega amb almogàvers i mariners, resolta a favor dels darrers. Andrònic II disposà que Roger de Flor anés a combatre els turcs d'Àsia Menor, contra els quals havia fracassat el seu fill Miquel. Ferran d'Aunés fou nomenat almirall de l'imperi, i la companyia passà a la península d'Atarqui o Artaki, actual Erdeli, acompanyada de tropes imperials i de mercenaris alans, que comandava llur cap Geòrgios. Portant la seva senyera i la de l'emperador (els almogàvers duïen les dels reis de Catalunya-Aragó i de Sicília), Roger de Flor sortí a l'encontre dels turcs, i els derrotà totalment. L'arribada del mal temps (1 de novembre) l'obligà a romandre a Atarqui, on fou organitzada la hivernada; l'almirall Ferran d'Aunés, amb la flota, fou enviat a hivernar a l'illa de Quios. Ferran Ximenes d'Arenós abandonà la host per passar-se al duc d'Atenes. En una brega entre els homes de la companyia i els alans resultà mort el fill de Geòrgios; en conseqüència, molts alans desertaren. L'abril o el maig de 1304, la companyia es posà en marxa a fi de prosseguir la campanya contra els turcs. Després de derrotar-los a Germe, combateren a Aulax, actual Alaxeh, contra les forces de l'emir de Karamània, el qual, vençut i ferit, alçà el setge de Filadèlfia, on entraren els expedicionaris. Passaren a Cula, abandonada pels turcs a llur vinda, i s'apoderaren del castell de Furni i retornaren a Filadèlfia. Reprengueren la marxa i penetraren a Tira, actual Tire, malgrat el setge turc; en una sortida derrotaren els assetjants, però hi morí el senescal Corberan d'Alet. Roger de Flor ordenà a Ferran d'Aunés i a la flota de passar a Ània; amb l'almirall hi anà Bernat de Rocafort, que, amb reforços, havia arribat a Quios. El megaduc disposà que Rocafort es traslladés a Efes, on anà a trobar-lo i el nomenà senescal; després es dirigí a Ània. Fora murs de la ciutat fou rebutjada una incursió turca, abans d'emprendre la marxa vers l'est. La companyia arribà fins a Kybistra, al peu del Taure, on els turcs s'havien concentrat i presentaren batalla el 15 d'agost de 1304. Nova victòria de Roger de Flor; Muntaner recollí el crit de guerra dels almogàvers: "Desperta ferre! Desperta!". La marxa prosseguí fins a la porta del Ferre (Portes de Cilícia), on fou donada l'ordre de retorn, vers Ània; en ruta, hom s'assabentà de la revolta de Magnèsia, on Roger de Flor havia deixat el botí de guerra. Hi acudí, n'organitzà el setge, durant el qual arribà manament d'Andrònic II de passar a Andrinòpolis, actual Edirne, per tal d'anar amb el seu fill Miquel contra els búlgars. Alçat el setge i celebrat consell a Ània, hom decidí el retorn; per ordre d'Andrònic II, la companyia s'instal·là a la península de Gal·lípoli l'octubre de 1304. Roger de Flor no

aconseguia de posar-se d'acord amb l'emperador, que no gosava enviar-los a Andrinòpolis, temorós de les conseqüències de l'oposició de Miquel; volia que hi anés un cos escollit i la resta retornés a l'Àsia. Mentrestant, Berenguer d'Entença havia arribat a Gal·lípoli amb reforços; Roger de Flor li manà que anés a trobar-lo a Constantinoble, on li féu cedir la seva dignitat de megaduc, i ell rebé la de cèsar. Per fi, Roger de Flor i Andrònic II arribaren a un acord: cessió en feu, tret de les grans ciutats, de les possessions bizantines de l'Àsia Menor. Abans d'abandonar Europa, Roger de Flor volgué visitar el fill de l'emperador, i deixà Berenguer d'Entença com a cap a Gal·lípoli. Sis dies després d'arribar a Andrinòpolis, Miquel féu entrar a la ciutat forces dels turques i alans; el cap d'aquests, Geòrgios, assassinà Roger de Flor i el seu seguici al mateix palau de Miquel (4 d'abril de 1305). Immediatament es desencadenà per la ciutat una persecució a mort dels acompanyants del cèsar. Miquel envià tropes per a assetjar Gal·lípoli, on Berenguer d'Entença disposà la defensa i la contraofensiva. Hom acordà de desistir-se i d'enviar missatgers a desafiar Andrònic II a la mateixa Constantinoble; l'emperador féu matar tots els catalans i aragonesos que es trobaven a la capital, entre ells, Ferran d'Aunés; els enviats, a llur retorn, foren esquarterats a Rodosto. Entença demanà ajuda a Frederic II de Sicília; no aconseguí, però, que el germanastre del rei, Sanç I, que es trobava a Gal·lípoli, l'acompanyés en l'expedició marítima de càstig i d'abastament que preparava. L'estol atacà Atarqui, l'illa de Proconnes, saquejà Heràclia i derrotà el fill de l'emperador, Joan; al retorn, però, Entença caigué presoner d'un estol genovès (31 de maig de 1305). A Gal·lípoli, on havien quedat Rocafort i Muntaner, capità del lloc, hom celebrà consell: acordaren de romandre-hi, de continuar la guerra contra Andrònic II i de venjar-se. Alçaren senyeres de l'Església, de sant Jordi i dels reis de Catalunya-Aragó i de Sicília; es donaren segell amb la imatge de sant Jordi i la inscripció, segons Muntaner, "Segell de la host dels francs qui regnen lo regne de Macedònia"; el comandament restà a mans de Rocafort. El 7 de juny ells atacaren victoriosament els assetjants; sortiren a l'encontre de Miquel, que trobaren i derrotaren prop d'Apros el 6 de juliol. Des de Gal·lípoli i altres llocs ocupats posteriorment, la companyia féu durant dos anys nombroses i devastadores ràtzies (la famosa *venjança catalana*) sobre les comarques del voltant, i arribaren fins a les portes de Constantinoble. Ocupades Rodosto i Panidón, Rocafort s'hi traslladà, amb la major part de la companyia. Muntaner restà a Gal·lípoli, que es convertí en centre d'abastament freqüentat per mercaders catalans, que

resistí un atac grec i acollí turques i turcs al servei de la companyia. A la primavera del 1306, Ferran Ximenes d'Arenós retornà amb reforços, conquerí el castell de Màditos i s'hi establí. Acordaren de venjar la mort de Roger de Flor amb un atac contra els alans, acantonats a la frontera búlgara; les dones i els infants de Rodosto, actual Tekirdağ, anomenada Rodistó per Muntaner, i de Panidón retornaren a Gal·lípoli, on quedà Muntaner amb forces escasses, però rebutjà l'atac d'una flota genovesa en convenença amb Andrònic II. L'expedició aconseguí la victòria en la batalla contra els alans, en la qual morí Geòrgios. La tardor del 1306, Entença s'incorporà de nou a la companyia, i hi portà reforços. Rocafort no volgué reconèixer la seva autoritat, però gràcies a Muntaner i als dotze consellers de la host, hom arribà a un acord, bé que precari. La primavera del 1307 arribà a Gal·lípoli l'infant Ferran de Mallorca, nebot de Frederic II, per a fer-se càrrec de la companyia, com a lloctinent del rei, segons pacte entre ambdós (Milazzo, 10 de març de 1307). Acceptat per Entença i altres caps, Rocafort apel·là a l'argúcia a fi que no fos reconeguda l'autoritat de l'infant; amb tot, li pregà que seguís amb ell fins a Salònica. La companyia, en efecte, esgotada, havia decidit d'abandonar Gal·lípoli i la rodalia, i dirigir-se a Macedònia. Al començament de l'estiu de 1307, Muntaner, amb les dones i els infants, s'embarcà en direcció a Cristòfol o Cristòpolis, actual Kabála. La companyia emprengué la ruta per terra; per tal d'evitar dissensions, Rocafort marxà a certa distància de l'infant i dels altres caps. A dues jornades de Kabála es produí un xoc entre ambdues divisions, en el qual morí Entença; Ferran Ximenes d'Arenós es refugià en un castell d'Andrònic II. L'infant s'acomiadà; també Muntaner, un cop retrobada la companyia, se n'acomiadà per seguir l'infant. Ambdós foren fets presoners (estiu del 1307) per una flota veneciana al servei de Carles de Valois, en la qual anava el seu agent Thibaut de Chepoys. Mentrestant, la companyia, rebutjat l'intent d'apoderar-se de Kabála, prosseguí fins a acampar al cap de Casseràndria, actual Kassándria. Aquí vingué a trobar-los Chepoys, que els proposà de passar al servei de Carles de Valois; Rocafort acceptà i reconegué Chepoys com a capità. Tot i amb això, la seva submissió era només nominal; mantenia grans ambicions personals i cometia tota mena d'abusos sobre els homes de la companyia. Fins que, ultrapassats tots els límits, els caps decidiren de capturar-lo i lliurar-lo a Chepoys. Des de Casseràndria efectuaren diversos cops de mà contra els monestirs del Mont Athos; el llarg setge de Salònica fracassà. Forces bizantines hostilitzaren els acantonaments septentrionals. La primavera del 1309 hom abandonà Casseràndria, camí del sud, fins a assentar-se a la plana de Tessàlia, sota el domini del sebastocràtor Joan II Àngel Comnè. Joan entrà en negociacions amb Chepoys, però, a la primavera del 1310, el francès abandonà secretament la companyia. Aleshores el consell dels dotze acordà de confiar la direcció a quatre caps. El duc d'Atenes, Gualtier de Brienne, sol·licità els serveis de la companyia acceptada la proposta, partiren de Tessàlia la primavera del 1310. Emprenien la darrera etapa de l'aventura començada set anys abans, que acabaria amb l'assentament definitiu de la companyia i la constitució del ducat català d'Atenes. [Núria Coll i Julià]

Expedició dels almogàvers a Orient

Estic admirat!

Molta gent es guanya sa vida navegant. Una vegada un mariner, molt pobre, després de navegar per diferents llocs per arreplegar diners, al cap de cinc anys tornà a ca seva. Hi havia deixat la seva dona joveneta i un moblatge modestet. Tot seguit que arribà, corregué a casa per veure la dona, (la qual, no tenint esperança de la seva tornada, s'havia ajuntat amb un altre). Tot just hagué entrat, va veure la casa tot canviada, estava millorada, i engrandida; i tot admirat, demanà a la dona com era que aquella caseta, abans tan lletjona, havia tornat tan guapa. Ella li respongué que era per la gràcia de Déu, que arriba a tothom.

- Beneït sigui Déu -digué l'home- per tant de benefici com ens ha fet !

Aleshores entrà a la cambra de dormir; i veient el llit més adornat i un mobiliari, deu vegades més bó del que poria el seu estat, li tornà demanar d'on sortia tot allò; i ella digué que també ho devia a la providència de Déu. L'home donà de bell nou gràcies a Déu per haver-se mostrant tan generós amb ells.

Mentres el marit seguia contemplant admirat la gràcia tan abundosa de Déu, comparegueren tres al·lotets, que començaren a besar la seva dona. Ell la mirà i demanà a la dona de qui eren aquells nins, i ella li respongué que eren seus. L'home es badalit, li demanà com, ell estant tant llunyà, havia pogut venir al món aquets infantons; i la dona digué que també l'havia tingut per gràcia de Déu.

- Fins aquí hem arribat ! L'home s'indignà de veure una gràcia divina tan abundant que fins i tot li feia fills; i digué:

- He d'estar molt agraït a Déu, que hi ha tengut tant d'esment de les meves coses !

Trobava que Déu havia fet una mica llarg en preocupar-se fins i tot de fer-li tenir fills mentre ell era a terres llunyanes.

M'han robat el porc!

Era costum que, quan algú, l'hivern, volia matar un porc, convidava a dinar tot els veïnats. Un que volia estalviar aquesta despesa, demanà de parlar a un amic, que li digué:

- Digues, demà, que anit t'han robat el porc.

I el mateix qui li va donar es consell li prengué el porc, d'amagat, sense que l'altre en sospitàs res. Al matí, en veure que li havien pres el porc, anà a casa del compare, i començà a cridar:

- M'han robat el porc!

I l'altre li digué:

- Bé ho fas!

Així

vaig dir que ho diguessis.

I per bé que aquell tornà a dir moltes vegades i jurant per tots els déus, que era ver que li havien robat el porc, el compare responia:

- Ben fet; segueixes bé el meu consell!

I repetint aquell els seus juraments, l'altre responia:

- Així et vaig dir que havias de parlar, i et vaig donar un bon consell.

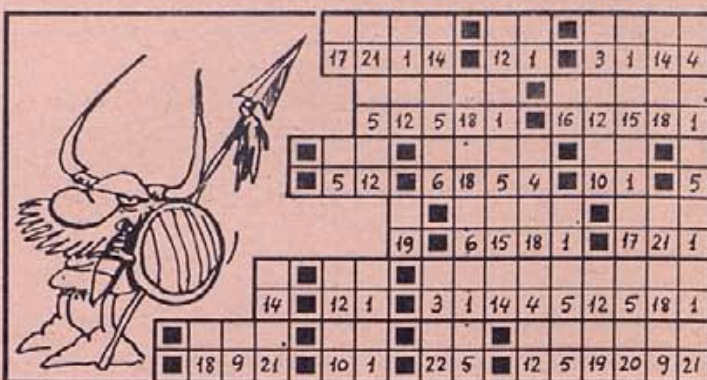
I d'aquí no el tragueren; i l'altre, a la fi, se n'anà ben fatut.

Passa-temps

MISSATGE XIFRAT

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

Escriu a cada casella la lletra que hi correspongui, tal com hem fet a la línia superior, i podràs llegir un refrany.

DIBUIX AMAGAT

LES SET DIFERÈNCIES

El dibuixant ha comès set errades a l'hora de dibuixar... Seps trobar-les?